

Strasbūras, 2024 04 23
C(2024) 2680 final

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2024 04 23

**dėl integruotųjų vaiko apsaugos sistemų kūrimo ir stiprinimo atsižvelgiant į vaiko
interesus**

{SWD(2024) 98 final}

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2024 04 23

dėl integruotųjų vaiko apsaugos sistemų kūrimo ir stiprinimo atsižvelgiant į vaiko interesus

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) vaikų apsauga nuo visų formų smurto yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos tikslų. Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 3 straipsnio 3 dalyje nustatytas Sąjungos tikslas skatinti vaiko teisių apsaugą. Ši pagrindinė teisė yra viena iš vertybių, kuriomis grindžiama Sąjunga pagal ES sutarties 2 straipsnį. Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 24 straipsnį vaikai turi teisę į jų gerovei užtikrinti būtiną apsaugą ir globą, ir kad visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujama vaiko interesais. Tokia apsauga turėtų būti užtikrinta ne tik Sąjungoje, bet ir tada, kai Sąjunga palaiko santykius su platesniu pasauliu pagal ES sutarties 3 straipsnio 5 dalį;
- (2) vaikų apsauga taip pat yra vienas iš pagrindinių Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (toliau – JT konvencija)¹, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK)², taip pat kitų tarptautinių teisinių dokumentų³ ir teisiškai neprivalomų dokumentų JT⁴ ir Europos Tarybos lygmeniu⁵ tikslų;

---

¹ JT vaiko teisių konvencijos (1989 m.); taip pat JT vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos (2000 m.); JT vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose (2000 m.) ir JT vaiko teisių konvencijos fakultatyvinio protokolo dėl pranešimų teikimo procedūros (2011 m.).

² Taip pat žr. tos konvencijos protokolus, kaip jie išaiškinti Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje, taip pat Europos Tarybos konvencijas, konkrečiai susijusias su vaikais, pavyzdžiui, Konvenciją dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos prieš juos (2007 m.) ir Konvenciją dėl teisės bendrauti su vaikais (2003 m.).

³ Žr. visų pirma 2006 m. JT neįgaliųjų teisių konvenciją (JT NTK); Hagos konferenciją dėl tarptautinės privatinės teisės priemonių, pavyzdžiui, Konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (1980 m.); Konvenciją dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje (1993 m.); Konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (1996 m.); Konvenciją dėl tarptautinio vaikų ir kitokių šeimos išlaikymo išmokų išieškojimo (2007 m.); Protokolą dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės (2007 m.); taip pat Tarptautinės darbo organizacijos konvenciją Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti (1999 m.).

⁴ Visų pirma žr. JT vaiko teisių komiteto bendrąsias pastabas dėl Vaiko teisių konvencijos; JT neįgaliųjų teisių komiteto bendrąsias pastabas Nr. 4 dėl 24 straipsnio – teisės į įtraukų švietimą (2016 m.) ir Nr. 5 dėl savarankiško gyvenimo ir įtraukimo į bendruomenę (2017 m.); Gaires dėl deinstitutionalizavimo, be kita ko, ekstremaliųjų situacijų atveju (2022 m.); JT Generalinės Asamblėjos alternatyvios vaikų globos gaires (2010 m.) ir Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. (2015 m.).

⁵ Žr. visų pirma Ministrų Komiteto priimtus dokumentus: Gaires dėl vaiko interesus atitinkančio teisingumo (2010 m.); Rekomendaciją dėl pranešimo apie smurtą prieš vaikus sistemų stiprinimo, CM/Rec(2023)8; Rekomendaciją dėl vaikų ir jaunesnių nei 18 metų jaunuolių dalyvavimo, CM/Rec(2012)2; Rekomendaciją dėl veiksmingos nelydimų ir atskirtų vaikų globos migracijos

- (3) vaiko teisių gynimas ir įgyvendinimas yra ES vaiko teisių strategijos (toliau – Strategija) pagrindas⁶. Strategijoje Komisija išsipareigojo „pristatyti iniciatyvą, kuria siekiama remti integruotųjų vaiko apsaugos sistemų plėtojimą ir stiprinimą“, nes tai yra vienas iš svarbiausių rezultatų kovojant su visų formų smurtu prieš vaikus ir užtikrinant vaikų apsaugą;
- (4) 2021 m. Rezoliucijoje dėl vaikų teisių⁷ Europos Parlamentas pabrėžė, kad svarbu kurti ir stiprinti integruotąsias nacionalines ir tarptautines vaikų apsaugos sistemas, numatant išteklius ir įgyvendinimo bei stebėsenos schemas. 2022 m. birželio mėn. Tarybos išvados dėl ES vaiko teisių strategijos⁸ valstybės narės taip pat raginamos laikytis integruoto (koordinuoto ir daugiadalykio) požiūrio užtikrinant vaikų apsaugą. Regionų komitetas savo nuomonėje⁹ taip pat pabrėžė, kad integruotosiose vaiko apsaugos sistemose būtina suteikti galių vietos ir regionų valdžios institucijoms;
- (5) naujojoje ES vaikų dalyvavimo platformoje¹⁰ konsultuotasi su daugiau kaip 1 000 vaikų dėl jų apsaugos poreikių – paaiškėjo, kad vaikų apsauga vis dar nėra savaimė suprantama¹¹. Šioje rekomendacijoje taip pat atsižvelgiama į atviras viešas konsultacijas ir kvietimą teikti informaciją. Komisijos prašymu Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) taip pat parengė Sąjungos nacionalinių vaikų apsaugos sistemų¹² ir jų veikimo apžvalgą. Pagrindiniai rezultatai išdėstyti prie šios rekomendacijos pridedamame įrodymais pagrįstame tarnybų darbiname dokumente;
- (6) pagrindinė išvada rodo, kad nacionalinės vaiko apsaugos sistemos yra skirtingos. Jos kuriamos atsižvelgiant į konkrečius poreikius ir paskirtus išteklius ir formuojamos atsižvelgiant į konkrečius kultūrinius, socialinius ir istorinius veiksnius bei skirtingus decentralizacijos lygmenis. Tačiau bendri iššūkiai susiję, pavyzdžiui, su nepakankamai stipria prevencijos politika ir ankstyvo nustatymo sistemomis, taip pat su tuo, kad nėra savalaikės ir visapusiškos pagalbos (įskaitant psichosocialinę pagalbą), visų pirma vaikams, susiduriantiems su tuo pačiu metu kylančiais skirtingais apsaugos poreikiais, ir stebėsenos. Dažnai trūksta koordinavimo mechanizmų, kad būtų užtikrintas veiksmingas daugiadalykis atsakas, apimantis skirtingas ministerijas arba skirtingus kompetencijos lygmenis. Dar vienas iššūkis – žmogiškųjų ir finansinių išteklių prieinamumas ir koordinavimas. Tuo remiantis akivaizdu, kad reikia veiksmingesnių ir labiau integruotų vaikų apsaugos sistemų;
- (7) siekiant skatinti visiško smurto prieš vaikus netoleravimo kultūrą, reikia panaikinti atotrūkį tarp tarptautinių standartų, politinių išsipareigojimų ir veiksmų ir sutelkti visus

---

kontekste, CM/Rec(2019)11; Rekomendaciją dėl žmogaus teisių principų ir gairių dėl amžiaus nustatymo migracijos kontekste, CM/Rec(2022)22; Rekomendaciją dėl gairių, siekiant gerbti, ginti ir įgyvendinti vaiko teises skaitmeninėje aplinkoje, CM/Rec(2018)7; Rekomendaciją dėl vaikams ir šeimoms palankių vaikų teisių ir socialinių paslaugų, CM/Rec(2011)12; Gaires dėl vaiko interesus atitinkančios sveikatos priežiūros (2011 m.); Rekomendaciją dėl globos įstaigose gyvenančių vaikų teisių, CM/Rec(2005)5, ir Europos Tarybos vaiko teisių strategiją (2022–2027 m.).

⁶ ES vaiko teisių strategija (COM(2021) 142 *final*).

⁷ 2021 m. kovo 11 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl vaikų teisių, atsižvelgiant į ES vaiko teisių strategiją ([2021/2523\(RSP\)](#)).

⁸ 2022 m. birželio 9 d. Tarybos išvados dėl ES vaiko teisių strategijos ([10024/22](#)).

⁹ Europos regionų komiteto nuomonė „Vietos ir regionų valdžios institucijų įgalinimas integruotose vaiko apsaugos sistemose“, priimta 2024 m. balandžio 17–18 d. plenarinėje sesijoje. Žr. [Informacijos apie nuomonę suvestinė \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Žr. [ES vaikų dalyvavimo platforma |Europos Sąjunga \(europa.eu\)](#).

¹¹ Žr. [Vaiko apsauga. Sistemų integravimas \(europa.eu\)](#).

¹² Žr. [ES vaikų apsaugos sistemų apžvalga \(atnaujinta 2023 m.\) |Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra \(europa.eu\)](#).

susijusius visuomenės veikėjus¹³. Vaikai turėtų būti apsaugoti nuo bet kokios formos smurto, t. y. visų formų fizinio ar psichologinio smurto, sužalojimų ar prievartos, nepriežiūros ar neatsargaus elgesio, netinkamo elgesio ar išnaudojimo, įskaitant seksualinę prievartą – fiziškai, internete ar virtualiuosiuose pasauliuose (toliau – smurtas prieš vaikus). Tai gali būti, pavyzdžiui, smurtas artimoje aplinkoje, prekyba žmonėmis, seksualinė prievarta, smurtas dėl lyties, įskaitant moterų lyties organų žalojimą ir vaikų santuokas, taip pat visų formų patyčios ir fizinės bausmės. Atsižvelgiant į tai, šia rekomendacija iš esmės siekiama skatinti integruotųjų vaiko apsaugos sistemų kūrimą valstybėse narėse ir stiprinti jų veikimą, taip pat skatinti vaikų apsaugą – Sąjungos prioritetą jos išorės veiksmuose;

- (8) siekiant geriau reaguoti į vaikų nuomones ir poreikius (kas šioje rekomendacijoje yra svarbiausia), nacionalinės vaiko apsaugos sistemos turėtų būti pritaikytos prie konkrečių aplinkybių, orientuotos į vaiką ir įgyvendinamos tinkamiausiu valdymo lygmeniu. Valstybės narės turėtų sudaryti palankesnes sąlygas tarpsektoriniam privačių subjektų, vietos, regioninių ir nacionalinių valdžios institucijų ir Sąjungos institucijų, įstaigų ir agentūrų bendradarbiavimui ir veiklos koordinavimui, kad būtų užtikrintos vienodos galimybės naudotis vaikų apsaugos paslaugomis. Pirmiausia reikėtų atsižvelgti į vaiko interesus, taip pat išklausanč vaiko nuomones. Laikantis integruoto požiūrio taip pat turėtų būti susieta prevencija, ankstyvasis perspėjimas, ataskaitų teikimas, tarpsektorinė parama ir stebėseną;
- (9) įvairių sektorių subjektams įvairiais kompetencijos lygmenimis tenka konkrečios pareigos vaikų apsaugos srityje. Labai svarbu, kad visų susijusių subjektų, visų pirma valdžios institucijų (visais lygmenimis, atsižvelgiant į jų kompetenciją), privačių subjektų ir pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenys būtų aiškiai apibrėžti, o jų veiksmai glaudžiai koordinuojami. Atitinkami specialistai ir subjektai veikia įvairiuose sektoriuose, pavyzdžiui, švietimo ir mokymo (mokytojai, pedagogai, paramos paslaugų teikėjai visais lygmenimis, įskaitant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą), socialinių paslaugų (pvz., socialiniai darbuotojai, paramos teikėjai, globos namuose globą teikiantys ir globą šeimoje užtikrinantys asmenys), sveikatos (įskaitant psichikos sveikatą), teisingumo ir teisėsaugos (pvz., teisininkai, teisėjai, policija, specialistai, dirbantys uždaroje ar pusiau uždaroje įstaigose), prieglobsčio ir migracijos, diplomatinės ir konsulinės apsaugos, skaitmeniniame, sporto, laisvalaikio, žiniasklaidos ar kultūros, finansų, verslo ir aplinkos sektoriuose, taip pat tradiciniai ir religiniai lyderiai. Šeimos ir bendruomenės, taip pat patys vaikai, atlieka labai svarbų vaidmenį užtikrinant vaikų apsaugą;
- (10) tai, kad valstybės narės gali naudotis labai įvairiomis priemonėmis, be kita ko, Sąjungos lygmens priemonėmis (teisės aktais, politika ir finansavimu), gali padėti užtikrinti labiau integruotas ir tvirtesnes vaikų apsaugos sistemas. Todėl ši rekomendacija grindžiama atitinkamu su vaikų teisėmis susijusiu Sąjungos *acquis*, taip pat neprivalomais veiksmais, kurių imtasi šioje srityje¹⁴. Ja siekiama nustatyti holistinį ir kompleksinį požiūrį į vaikų apsaugą, sujungiant jau galiojančius teisės aktus ir veiksmus, kad vaikų apsaugos sistemos veiktų integruočiau, susitelkiant į vaikus;

---

¹³ Žr. [Būtina užkirsti kelią smurtui prieš vaikus | JT Generalinio sekretoriaus specialusis atstovas smurto prieš vaikus klausimais](#).

¹⁴ Šios rekomendacijos priede pateikiama neišsami atitinkamų Sąjungos teisės aktų, politikos dokumentų ir finansavimo galimybių apžvalga.

- (11) lygybės ir įtraukties skatinimas mūsų visuomenėje yra svarbi smurto prevencijos priemonė. Vaikai, turintys savybių, susijusių su diskriminacijos priežastimis, dažniau patiria patyčias. Pavyzdžiui, vaikams su negalia kyla didesnė rizika tapti smurto ir prievartos aukomis tiek savo namuose, tiek institucijose¹⁵. 11 proc. 15–17 metų LGBTI vaikų per penkerius metus iki 2019 m. tyrimo patyrė fizinį ar seksualinį išpuolį dėl to, kad priklausė LGBTI bendruomenei¹⁶. Tikėtina, kad vaikai, kurie susiduria su rasizmu ir atskleiddami savo tapatybę imasi savicenzūros, dažniau susidurs su socialinėmis ir emocinėmis problemomis. Tai ypač pasakytina apie romų vaikus, kurie su diskriminacija, priešišku romams ir socialine bei ekonomine atskirtimi dažnai susiduria savo kasdieniame gyvenime¹⁷. Todėl labai svarbu, kad integruotosios vaikų apsaugos sistemos būtų įtraukios, užtikrinant, kad su visais vaikais visada būtų elgiamasi vienodai ir nediskriminuojant, kaip numatyta Komisijos penkiose lygybės sąjungos strategijose¹⁸, ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategijoje¹⁹ ir Integracijos ir įtraukties veiksmų plane²⁰. Bendru komunikatu „Neapykantai – ne“²¹ siekiama sustiprinti ES pastangas kovoti su visų formų neapykanta;
- (12) psichikos sveikata ir psichologinė parama yra neatsiejami bet kurio vaiko apsaugos etapo aspektai. Komisijos komunikate dėl visapusiško požiūrio į psichikos sveikatą²² daug dėmesio skiriama vaikų psichikos sveikatos gerinimui. Komisija pripažįsta, kad vaikystė yra vienas svarbiausių etapų, darančių įtaką viso gyvenimo psichikos sveikatai. Laikytis visos mokyklos bendruomenės dalyvavimu grindžiamo požiūrio į gerovę, psichikos sveikatą ir nesmurtinę kalbą yra labai svarbu siekiant užkirsti kelią patyčioms, įskaitant patyčias kibernetinėje erdvėje, ir smurtui, bendradarbiaujant su psichikos sveikatos specialistais ir šeimomis. Tai visų pirma pabrėžė Komisijos ekspertų grupė dėl palankios mokymosi aplinkos, skirtos grupėms, kurioms gresia prasti mokymosi rezultatai, ir siekiant remti gerovę mokykloje²³, o tai padeda siekiant iki 2025 m. sukurti Europos švietimo erdvę²⁴. Taip padedama įgyvendinti 2022 m.

¹⁵ Kaip pripažinta 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategijoje (COM(2021) 101 *final*) ir remiantis FRA atlikta analize, žr. [Smurtas prieš neįgalius vaikus. ES teisės aktai, politika ir programos | Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra \(europa.eu\)](#).

¹⁶ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), [A long way to go for LGBTI equality](#), („Iki LGBTI asmenų lygybės – dar ilgas kelias“), 2020 m.; [FRA LGBTI apklausos duomenų naršyklė](#).

¹⁷ Ataskaita dėl patirties, įgytos atlikus ES romų integracijos nacionalinių strategijų plano laikotarpio vidurio peržiūrą, COM(2018) 785 *final*.

¹⁸ Komunikate dėl 2020–2025 m. lyčių lygybės strategijos (COM/2020/152 *final*); Komunikate dėl ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginio plano (COM(2020) 620 *final*); Tarybos rekomendacijoje dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo (OL C 93, 2021 3 19); Komunikate dėl 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategijos (COM(2020) 698 *final*); Neįgaliųjų teisių strategijoje (COM(2021) 101 *final*) ir Komunikate dėl 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų plano (COM(2020) 565 *final*).

¹⁹ Komisijos komunikatas „ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategija (2021–2030 m.)“ (COM(2021) 615 *final*).

²⁰ Komisijos komunikatas „2021–2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas“ (COM(2020) 758 *final*).

²¹ Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Neapykantai – ne. Prieš neapykantą susivienijusi Europa“, JOIN/2023/51 *final*, 2023 m. gruodžio 6 d.

²² Komunikatas dėl visapusiško požiūrio į psichikos sveikatą (COM(2023) 298 *final*).

²³ Žr. [Komisijos ekspertų grupė gerovės mokyklose klausimais](#).

²⁴ Komisijos komunikatas dėl Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m. (COM(2020) 625 *final*).

lapkričio 28 d. Tarybos rekomendaciją dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų²⁵;

- (13) vienas iš pagrindinių vaikų socialinę atskirtį lemiančių veiksnių yra nevienodos galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis. Jos yra būtinos vaikų gerovei užtikrinti ir socialiniams, kognityviniams bei emociniams įgūdžiams ugdyti. Europos socialinių teisių ramsčio²⁶ 11 principu iš esmės teigiama, kad vaikai turi teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą; teisę į apsaugą nuo skurdo, taip pat vaikai iš socialiai remtinės aplinkos turi teisę į specialias lygių galimybių skatinimo priemones. Be to, Tarybos rekomendacijoje dėl Europos vaiko garantijų sistemos²⁷ valstybės narės raginamos užkirsti kelią socialinei atskirčiai ir su ja kovoti užtikrinant veiksmingas vaikų, kuriems reikia pagalbos, galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis, pavyzdžiui, švietimu, sveikatos priežiūra ir būstu. Tai visų pirma susiję su vaikais iš sunkumų turinčių, smurtaujančių ir išnaudojančių šeimų. Europos socialinių teisių ramstis, Europos vaiko garantijų sistema ir Europos priežiūros strategija²⁸ sudaro išsamią ES politikos sistemą, kuria siekiama užtikrinti pažeidžiamų arba palankių sąlygų neturinčių vaikų galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis. Tarybos rekomendacija dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros²⁹ taip pat remiamos valstybių narių pastangos gerinti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros prieinamumą ir kokybę. 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje³⁰ primenama, kad trečdaliui Europos jaunuolių kyla skurdo ir socialinės atskirties rizika, o tai daro poveikį jų galimybėms naudotis socialinėmis teisėmis. Daugelis ir toliau susiduria su daugialype diskriminacija, patiria išankstinį nusistatymą ir neapykantos nusikaltimus. Todėl labai svarbu mažinti skirtumus ir siekti užtikrinti lygias galimybes jauniausioms Europos kartoms, įskaitant labiausiai marginalizuotas ir atskirtą patiriančias grupes;
- (14) prievarta prieš vaikus ir vaikų seksualinis išnaudojimas yra besivystanti nusikaltimo rūšis, su kuria Sąjungoje susiduriama vis dažniau. Šioje rekomendacijoje atsižvelgiama į Sąjungos įsipareigojimo apsaugoti vaikus nuo seksualinės prievartos tiek internete, tiek realiame gyvenime svarbą. ES veiksmingesnės kovos su seksualine prievarta prieš vaikus strategijoje³¹ nustatomas holistinis požiūris į šį nusikaltimą, panaudojant visas ES lygmens teisėkūros ir ne teisėkūros priemones, skirtas užkirsti kelią šiems nusikaltimams ir su jais kovoti, ir sutelkiant visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus – nuo valdžios institucijų iki privačiojo sektoriaus. Įgyvendindama šią strategiją Komisija priėmė reglamento dėl seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos ir kovos su ja³², kuriuo internetinių paslaugų teikėjai būtų įpareigoti neleisti platinti seksualinės prievartos prieš vaikus ir vaikų viliojimo

²⁵ 2022 m. lapkričio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų (OL C 469, 2022 12 9).

²⁶ Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (OL C 428/10, 2017 12 13).

²⁷ 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22).

²⁸ Komunikatas dėl Europos priežiūros strategijos (COM(2022) 440 *final*).

²⁹ 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros: Barcelonos tikslai iki 2030 m. (OL C 484, 2022 12 20).

³⁰ Europos Sąjungos Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybės atstovų rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo jaunimo reikalų srityje sistemos: 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija (OL C 456, 2018 12 18).

³¹ ES veiksmingesnės kovos su seksualine prievarta prieš vaikus strategija (COM(2020) 607 *final*).

³² Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos ir kovos su ja taisyklės (COM/2022/209 *final*).

medžiagos, pasiūlymą. Kovos su seksualine prievarta prieš vaikus direktyvoje³³ pateikiamos nusikalstamų veikų ir sankcijų seksualinės prievartos prieš vaikus ir jų seksualinio išnaudojimo srityje apibrėžtys ir nustatomos valstybių narių pareigos, susijusios su tų nusikaltimų prevencija ir pagalba bei parama aukoms. Įgyvendindama strategiją, Komisija priėmė pasiūlymą dėl šios direktyvos peržiūros³⁴;

- (15) vaikai tiek fizinėje, tiek skaitmeninėje aplinkoje turi būti apsaugoti nuo tokios rizikos kaip patyčios ir priekabiavimas (kibernetinėje erdvėje). Tai visų pirma pabrėžiama Tarybos išvadose dėl skaitmeninio įgalėjimo siekiant apsaugoti pagrindines teises ir užtikrinti jų vykdymą skaitmeniniame amžiuje³⁵ ir dėl gerovės skaitmeninio švietimo srityje rėmimo³⁶. Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)³⁷ siekiama užtikrinti, kad naujajame skaitmeniniame dešimtmetyje vaikai internete būtų saugomi, gerbiami ir turėtų daugiau galių, o nepilnamečių apsauga yra vienas iš pagrindinių susirūpinimą keliančių klausimų teisėkūros ir politikos sistemoje, pavyzdžiui, Skaitmeninių paslaugų akte³⁸, Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje³⁹, Bendrajame duomenų apsaugos reglamente⁴⁰ ir ES iniciatyvoje dėl ketvirtosios kartos saityno ir virtualių pasaulių⁴¹. Pagal VGI+ strategiją Komisija tęsia kovą su patyčiomis kibernetinėje erdvėje, visų pirma pasitelkdama ES bendrai finansuojamą Saugesnio interneto centrų (SIC) tinklo, kuris teikia pagalbos linijas, taip pat mokymus ir išteklius, naudotinus formaliojo ir neformaliojo švietimo srityje, darbą;
- (16) siekiant sudaryti palankesnes sąlygas vaikams veiksmingai naudotis savo teisėmis, valstybių narių nacionalinėse teisingumo sistemose turėtų būti atsižvelgiama į vaikų, kaip aukų, įtariamųjų, kaltinamųjų ar nuteistųjų, liudytojų ar kitų teismo proceso šalių, poreikius. Nusikaltimų aukų teisių direktyvoje⁴², Direktyvoje dėl procesinių garantijų

³³ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/93/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR (Kovos su seksualine prievarta prieš vaikus direktyva) ([OL L 335, 2011 12 17](#)).

³⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir seksualinės prievartos prieš vaikus medžiaga, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR (nauja redakcija) (COM(2024) 60 *final*).

³⁵ Tarybos išvados dėl skaitmeninio įgalėjimo siekiant apsaugoti pagrindines teises ir užtikrinti jų vykdymą skaitmeniniame amžiuje, 14309/23, 2023 m. spalio 20 d.

³⁶ Tarybos išvados dėl gerovės skaitmeninio švietimo srityje rėmimo, 14982/22, 2022 m. lapkričio 28 d.

³⁷ Komunikatas „Skaitmeninis dešimtmetis vaikams ir jaunimui: nauja Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)“ (COM(2022) 212 *final*).

³⁸ 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (Skaitmeninių paslaugų aktas) ([OL L 277, 2022 10 27](#)).

³⁹ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1808, kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva) ([OL L 303, 2018 11 28](#)).

⁴⁰ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4).

⁴¹ Komunikatas „ES ketvirtosios kartos saityno ir virtualių pasaulių iniciatyva: gera naujos technologinės pertvarkos pradžia“ (COM(2023) 442 *final*).

⁴² 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtinausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR ([OL L 315, 2012 11 14](#)).

vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji⁴³, ir 2020–2025 m. ES strategijoje dėl nusikaltimų aukų teisių⁴⁴ aiškiai nustatytos konkrečios vaikų, kuriems jos taikomos, teisės ir apsaugos priemonės arba jomis siekiama jas skatinti. Nusikaltimų aukų atveju reikia laikytis tikslinio, integruoto tarpžinybinio požiūrio į paramą ir nukentėjusiems vaikams suteikti atsižvelgiant į jų amžių tinkamą apsaugą. Vaikams, kurie yra įtariamieji arba kaltinamieji, turėtų būti taikomas daugiadalykis požiūris, visų pirma siekiant individualiai įvertinti konkrečias vaiko aplinkybes, poreikius ir pažeidžiamumą. Šioje rekomendacijoje taip pat atsižvelgiama į Išlaikymo reglamento⁴⁵ ir Reglamento „Briuselis IIB“⁴⁶ svarbą stiprinant tarpvalstybinį teisminį bendradarbiavimą Sąjungoje su vaikais susijusiose civilinėse bylose. Pagal Reglamentą „Briuselis IIB“ paskirtos centrinės institucijos atlieka tam tikrą vaidmenį teikiant pagalbą tarpvalstybinėse vaikų apsaugos bylose. Vaikai taip pat yra prekybos žmonėmis visų formų išnaudojimo tikslais aukos⁴⁷. Pagal Kovos su prekyba žmonėmis direktyvą⁴⁸ prekybos žmonėmis aukomis tapę vaikai laikomi ypač pažeidžiamais ir jiems skiriamas ypatingas dėmesys 2021–2025 m. ES kovos su prekyba žmonėmis strategijoje. Vaikų apsaugos sistemose svarbų vaidmenį atlieka vaikų pagalbos linijos (116 111), karštosios pranešimų apie dingusius vaikus linijos (116 000) ir kitos nacionalinės pagalbos (vaikams) linijos ir karštosios linijos;

- (17) siekiant apsaugoti vaikų migrantų, įskaitant nelydimus ir tarptautinės apsaugos prašančius vaikus, teises reikia nuolat stengtis spręsti susirūpinimą keliančius klausimus. Smurtas kelia kasdienę grėsmę judantiems vaikams, ypač tiems, kurie keliauja nelydimi arba yra atskirti nuo savo šeimų⁴⁹. Migrantų ir pabėgėlių vaikai yra ypač pažeidžiami ir jiems reikalinga ypatinga ir tinkama apsauga, kaip pabrėžta Komunikate dėl vaikų migrantų apsaugos⁵⁰. Vaikai tampa labiau pažeidžiami, kai jie yra nelydimi arba atskirti. Prasidėjus Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą, Komisija visapusiškai įsipareigojo remti valstybes nares, kad jos apsaugotų iš Ukrainos į ES teritoriją perkeltus vaikus⁵¹. Tai, be kita ko, yra parama karštosioms pranešimų apie dingusius vaikus linijoms ir vaikų pagalbos linijoms, taip pat pagalba užtikrinant jų įtraukimą į nacionalines švietimo sistemas ir gairių teikimas valstybėms narėms,

⁴³ 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji ([OL L 132, 2016 5 21](#)).

⁴⁴ 2020–2025 m. ES strategija dėl nusikaltimų aukų teisių (COM(2020) 258 *final*).

⁴⁵ 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje ([OL L 7, 2009 1 10](#)).

⁴⁶ 2019 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija) ([OL L 178, 2019 7 2](#)).

⁴⁷ 2022 m. 15 proc. ES užregistruotų aukų buvo vaikai. Žr. [Prekybos žmonėmis aukų Europoje padidėjo 10 proc., o ES piliečių dalis tarp aukų išaugo iki 59 proc. – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

⁴⁸ 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR ([OL L 101, 2011 4 15](#)).

⁴⁹ Generalinio sekretoriaus specialusis atstovas smurto prieš vaikus klausimais ir *Universidad Iberoamericana*, [Violence against children on the move From a continuum of violence to a continuum of protection](#) („Smurtas prieš migruojančius vaikus: nuo nuolatinio smurto prie nuolatinės apsaugos“), 2020 m.

⁵⁰ Komunikatas „Vaikų migrantų apsauga“ (COM(2017) 211 *final*).

⁵¹ Žr. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Laikinosios apsaugos taikymas nuo Rusijos agresijos karo Ukrainoje bėgantiems asmenims. Pirmieji metai“, COM(2023) 140 *final*.

siekiant padėti užtikrinti greitą perkeltų vaikų prisijungimą prie nacionalinių vaikų apsaugos sistemų⁵²;

- (18) naujame Migracijos ir prieglobsčio pakte, kurį beliko priimti Tarybai⁵³, nustatomos papildomos apsaugos priemonės ir pareigos, susijusios su vaikų apsauga, kurios turės būti įgyvendintos iki pradėdant jį taikyti. Vaiko interesai tebėra svarbiausi visame ES prieglobsčio *acquis*, kuriame į juos turėtų būti atsižvelgiama pirmiausia. Valstybės narės turi nustatyti ir pritaikyti bet kokią specialią nuostatą, kurios gali prirėikti prieglobsčio prašantiems vaikams kirtus sieną, atsižvelgiant į priežiūros tęstinumą ir stabilumą. Paktu sutrumpinti vaikų atstovų skyrimo terminai ir sugriežtinti su jų mokymu, kvalifikacija ir priežiūra susiję standartai, taip pat pabrėžiama būtinybė atsižvelgti į vaikų nuomonę ir teikti vaikams suprantamą informaciją. Juo sutrumpinami terminai, susiję su visų vaikų galimybėmis gauti išsilavinimą, ir išplečiamos vaikų galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, kad jie galėtų naudotis tos pačios rūšies sveikatos priežiūros paslaugomis, kurios teikiamos savo nepilnamečiams piliečiams. Taip pat numatomos didesnės garantijos nepilnamečiams dėl sulaikymo, nurodant, kad paprastai vaikai neturėtų būti sulaikomi. Kaip pabrėžta Integracijos ir įtraukties veiksmų plane⁵⁴, perėjimas prie paramos suaugusiems yra dar vienas esminių aspektų, į kurį reikia atsižvelgti vaikų apsaugos sistemoje, siekiant užtikrinti geriausią ir tvariausią pertvarką;
- (19) Sąjunga suteikia daug finansavimo galimybių, kad prisidėtų prie vaikų apsaugos nuo visų formų smurto. Sąjungos lėšomis galima remti integruotųjų vaikų apsaugos sistemų kūrimą ir stiprinimą valstybėse narėse ir kitas susijusias priemones. Siekdama sudaryti palankesnes sąlygas naudotis įvairiomis programomis, Komisija sukūrė vienus bendrus Sąjungos lėšų vartus ir suteikia naudotojams galimybę rasti atitinkamų finansavimo galimybių⁵⁵. Sąjungos finansavimo gavėjai, įgyvendindami tokį finansavimą, privalo laikytis Sąjungos vertybių, principų, taikytinos teisės ir sutarčių nuostatų. Komisija įgyvendino priemones, kuriomis remiamas reikalavimų laikymasis ir kovojama su galimais pažeidimais. Be to, kalbant apie ES fondus, kuriems taikomas Bendrųjų nuostatų reglamentas⁵⁶, valstybės narės turi įvykdyti horizontaliąsias reikiamas sąlygas, nustatytas Chartijoje ir JT neįgaliųjų teisių konvencijoje (JT NTK). Todėl reikalaujama, kad valstybės narės įdiegtų veiksmingus mechanizmus, kuriais būtų užtikrinta, kad tais Sąjungos fondais remiamos programos ir jų įgyvendinimas atitiktų Chartiją ir JT NTK;
- (20) Komisija teikia specialią finansinę paramą, kuria siekiama užkirsti kelią smurtui prieš vaikus, smurtui prieš mergaites dėl lyties ir smurtui šeimoje ir kovoti su juo, taip pat apsaugoti tokio smurto aukas pagal Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos⁵⁷ paprogramę „Daphne“. Pagal Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos Lygybės,

⁵² Žr. [Nuo karo Ukrainoje bėgantys asmenys. Vaikų apsauga – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

⁵³ Žr. [Europos Komisijos pirmininkės pareiškimas. Migracijos ir prieglobsčio paktas \(europa.eu\)](#)
⁵⁴ 2021–2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas (COM(2020) 758 *final*).

⁵⁵ Žr. [Finansavimo ir konkursų portalą \(europa.eu\)](#).

⁵⁶ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės ([OL L 231, 2021 6 30](#)).

⁵⁷ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/692, kuriuo nustatoma Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1381/2013 ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 390/2014 ([OL L 156, 2021 5 5](#)).

teisių ir lyčių lygybės paprogramę suteikiama papildomų finansavimo galimybių vaikų teisėms propaguoti, vaikų dalyvavimui skatinti ir kovai su diskriminacija, kurią patiria tam tikros vaikų grupės. Vaikų apsauga taip pat remiama pagal Teisingumo programą⁵⁸, suteikiant finansavimo galimybių, visų pirma vaiko interesus atitinkančio teisingumo srityje;

- (21) pagal techninės paramos priemonę⁵⁹ teikiamos pagal poreikį pritaikytos techninės ekspertinės žinios struktūrinėms reformoms valstybėse narėse rengti ir įgyvendinti. Tai apima švietimo, socialinių paslaugų, migracijos ir sienų valdymo, sveikatos ir teisingumo sritis, pavyzdžiui, remiant vaikų namų (*Barnahus*)⁶⁰. Integruotosios vaiko apsaugos sistemos taip pat yra 2024 m. pavyzdinės techninės paramos iniciatyvos dėl demokratijos ir teisinės valstybės stiprinimo dalis⁶¹. Tarpsektorinėmis reformomis galima kovoti su vaikų skurdu ir socialine atskirtimi pagal pavyzdinę Europos vaiko garantijų sistemos įgyvendinimo iniciatyvą, kartu suteikiant galimybę teikti daugiašalę techninę paramą;
- (22) įgyvendinant kelias kitas Sąjungos finansavimo programas gali būti sprendžiami kiti konkretūs su vaikų apsauga ir vaikų gerove susiję susirūpinimą keliantys klausimai. Pagal programą „ES – sveikatos labui“⁶² gali būti sprendžiami vaikų psichikos sveikatos, skiepijimo ir vaikų vėžio prevencijos bei onkologinės priežiūros klausimai; naudojantis „Europos socialinio fondo +“⁶³ parama – vaikų skurdo ir socialinės atskirties klausimai; naudojantis Vidaus saugumo fondo parama⁶⁴ – prekybos vaikais ir kovos su seksualine prievarta prieš vaikus klausimai; iš Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo⁶⁵ galėtų būti teikiama su prieglobsčiu, integracija ar grąžinimu susijusi speciali parama, skirta ne ES vaikams; iš Europos regioninės plėtros fondo⁶⁶ galėtų būti finansuojama galimybė naudotis nesegregacinėmis švietimo, būsto, sveikatos, socialinės ir vaikų priežiūros paslaugomis; pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę galėtų būti finansuojamos reformos, investicijos ir politika, skirti naujai vaikų ir jaunimo kartai, pavyzdžiui, švietimo ir įgūdžių srityse⁶⁷. Sąjunga bendrai finansuoja saugesnio interneto centrus valstybėse narėse, kad būtų vykdoma informuotumo apie vaikų saugumą internete didinimo veikla. Be to, ji padeda vaikams, globėjams ir pedagogams pranešti apie seksualinės prievartos prieš

⁵⁸ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/693, kuriuo nustatoma Teisingumo programa ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1382/2013 ([OL L 156, 2021 5 5](#)).

⁵⁹ 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė ([OL L 57, 2021 2 18](#)).

⁶⁰ Žr. [Barnahus](#).

⁶¹ Žr. [2024 m. TPP pavyzdinė iniciatyva dėl demokratijos ir teisinės valstybės stiprinimo – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

⁶² 2021 m. kovo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/522, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. laikotarpio Sąjungos veiksmų sveikatos srityje programa (programa „ES – sveikatos labui“) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 282/2014 ([OL L 107, 2021 3 26](#)).

⁶³ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 ([OL L 231, 2021 6 30](#)).

⁶⁴ 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1149, kuriuo nustatomas Vidaus saugumo fondas ([OL L 251, 2021 7 15](#)).

⁶⁵ 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1147, kuriuo nustatomas Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas ([OL L 251, 2021 7 15](#)).

⁶⁶ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo ([OL L 231, 2021 6 30](#)).

⁶⁷ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ([OL L 57, 2021 2 18](#)).

vaikus medžiaga, teikiant konsultavimo ir pranešimo paslaugas (vaikų pagalbos linijos ir karštosios linijos). Įvairūs projektai, susiję su vaikų apsauga, taip pat remiami pagal Sąjungos bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“⁶⁸ įvairiose teminėse mokslinių tyrimų srityse, įskaitant vaikų seksualinio išnaudojimo ir smurto šeimoje bei seksualinio smurto prevenciją;

- (23) Sąjungos įsipareigojimas užtikrinti vaikų apsaugą taip pat atsispindi jos išorės veiksmuose. 2022 m. apie 468 mln. vaikų (daugiau nei vienas iš šešių) gyveno konflikto zonoje. 2020 m. 160 mln. vaikų (9,6 proc. visų pasaulio vaikų) buvo vaikų darbo aukos⁶⁹. Pasaulyje kas 10 minučių dėl smurto miršta paauglė mergaitė⁷⁰. Sąjungos išorės veiksmai vaikų teisių ir vaiko apsaugos srityje grindžiami tuo, kaip Sąjunga puoselėja ir stiprina savo demokratinius ir pagrindinių teisių pagrindus Sąjungoje. Jaunimo veiksmų planą, teikiamą įgyvendinant ES išorės veiksmus⁷¹, siekiama skatinti prasmingą vaikų ir jaunimo dalyvavimą ir galių jiems suteikimą įgyvendinant Sąjungos išorės veiksmus. Trečiajame ES lyčių lygybės veiksmų plane⁷² siekiama kovoti su visų formų smurtu dėl lyties. Vaiko apsauga yra vienas iš pagrindinių Sąjungos gairių dėl vaiko teisių propagavimo ir apsaugos bei dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų⁷³ tikslų. 2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų plane⁷⁴ šalys partnerės raginamos, pavyzdžiui, kurti ir stiprinti vaikų apsaugos sistemas ir vykdyti visiško vaikų darbo netoleravimo politiką. Siekti šio tikslo padeda siūlomas reglamentas dėl produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, uždraudimo Sąjungos rinkoje. Šis įsipareigojimas taip pat atsispindėtas Komunikate dėl deramo darbo⁷⁵, kuriuo bus remiama kova su vaikų darbu;
- (24) tiek ES teritorijoje, tiek visame pasaulyje labai svarbu apsaugoti vaikus nuo klimato kaitos ir pavojų aplinkai. Blogėjant aplinkos būklei, taip pat dėl klimato kaitos, taršos ir biologinės įvairovės nykimo vaikams kyla kur kas didesnė rizika patirti didelę žalą, įskaitant negrįžtamus ir visą gyvenimą jausimus padarinius bei mirtį, nei suaugusieji⁷⁶. Dėl to didėja rizika vaikams patirti sunkius teisių pažeidimus, ypač ginkluotų konfliktų metu dėl perkėlimo, bado ir išaugusio smurto⁷⁷. Reikia spręsti skirtingo klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo poveikio moterims, vaikams ir pažeidžiamoms grupėms klausimą⁷⁸. 2023 m. valstybių narių prisitaikymo prie klimato kaitos strategijų ir planų

⁶⁸ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/695, kuriuo sukuriamas bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1290/2013 ir (ES) Nr. 1291/2013 ([OL L 170, 2021 5 12](#)).

⁶⁹ Tarptautinė darbo organizacija ir UNICEF, [Child labour, Global Estimates 2020, Trends and the road forward](#) („Vaikų darbas, 2020 m. pasauliniai įverčiai, tendencijos ir tolesni veiksmai“), 2021 m.

⁷⁰ UNICEF, [Statistinis smurto prieš paaugles vaizdas](#), 2014 m.

⁷¹ Jaunimo veiksmų planas (JVP), teikiamas įgyvendinant 2022–2027 m. ES išorės veiksmus. Prasmingo jaunimo dalyvavimo ir galių jiems suteikimo įgyvendinant ES išorės veiksmus skatinimas, kad būtų siekiama darnaus vystymosi, lygybės ir taikos (JOIN(2022) 53 *final*).

⁷² Trečiasis ES lyčių lygybės veiksmų planas. Vykdamas ES išorės veiksmus įgyvendinama plataus užmojo lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo darbotvarkė (JOIN (2020)17 *final*).

⁷³ [ES gairės dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų \(atnaujinta 2008 m.\)](#).

⁷⁴ 2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas (JOIN(2020) 5 *final*).

⁷⁵ Komisijos komunikatas dėl deramo darbo visame pasaulyje siekiant visuotinės teisingos pertvarkos ir tvaraus ekonomikos atsigavimo (COM(2022) 66 *final*).

⁷⁶ JT specialiojo pranešėjo ataskaitos dėl įsipareigojimų žmogaus teisių srityje, susijusių su naudojimusi saugia, švaria, sveika ir tvaria aplinka, 57 ir 58 pastraipos [A/HRC/37/58](#), 2018 m.

⁷⁷ JT Vaiko teisių komitetas, Bendroji pastaba Nr. 26 dėl vaikų teisių ir aplinkos, ypatingą dėmesį skiriant klimato kaitai, 2023 m.

⁷⁸ Bendras komunikatas „Klimato kaitos ir aplinkos būklės poveikio mažinimas“ (JOIN(2023)19 *final*).

gairėse⁷⁹ atkreipiamas dėmesys į tai, kad vaikai yra suinteresuotieji subjektai, kuriems būdinga didesnė klimato kaitos poveikio tikimybė ir kurie taip pat turi būti įtraukti į prisitaikymo prie klimato kaitos procesą. Imdamosi veiksmų klimato kaitos klausimui spręsti šalys turėtų gerbti, propaguoti ir apsvarstyti savo atitinkamus įsipareigojimus žmogaus teisių, įskaitant vaikų teises, srityje⁸⁰. Įgyvendinant COP 28 priimtą visuotinio prisitaikymo tikslo sistemą⁸¹ šalys raginamos užtikrinti kartų lygybę ir socialinę teisingumą, atsižvelgiant į pažeidžiamas grupes, įskaitant vaikus. Tam taip pat reikia užtikrinti aktyvų vaikų dalyvavimą priimant sprendimus svarbiausiais klausimais, darančiais poveikį jų teisių apsaugai. Vaikų ir jaunimo perspektyva yra Europos klimato pakto⁸² veiklos, visų pirma Klimato pakto ambasadorių ir partnerių tinklo, dalis;

- (25) ši rekomendacija skirta valstybėms narėms. Šalys kandidatės, potencialios kandidatės stoti į Sąjungą ir Sąjungos kaimynystės politikos šalys taip pat raginamos laikytis šios rekomendacijos,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Dalykas

1. Valstybės narės turėtų imtis veiksmingų, tinkamų ir proporcingų priemonių, kad toliau plėtotų ir stiprintų integruotąsias vaikų apsaugos sistemas, siekdamos apsaugoti vaikus nuo bet kokios formos smurto, t. y. visų formų fizinio ar psichologinio smurto, sužalojimų ar prievartos, nepriežiūros ar neatsargaus elgesio, netinkamo elgesio ar išnaudojimo, įskaitant seksualinę prievartą – fiziškai, internete ar virtualiuosiuose pasauliuose (toliau – smurtas prieš vaikus).
2. Valstybės narės turėtų laikytis labiau integruoto požiūrio, atsižvelgdamos į vaiko interesus. Vaikas – jaunesnis nei 18 metų asmuo⁸³.

Apsaugos sistemose daugiausia dėmesio skirti vaikams

Vaikų, kaip teisių turėtojų, gerbimas, jų nuomonės išklausa ir jų informavimas vaikui suprantamu būdu ir informuotumo didinimas

3. Valstybės narės visada turėtų pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus, užtikrindamos, kad vaikai būtų pripažįstami kaip teisių turėtojai, gerbiami ir saugomi, o jų teisė į apsaugą turėtų būti bekompromisė.
4. Valstybės narės turėtų nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis nustatyti mechanizmus, kuriais vaikams būtų sudarytos sąlygos prasmingai, įtraukiai, prieinamai, saugiai ir laisvai reikšti savo nuomonę su jais susijusiais klausimais. Spręsdamos tuos klausimus valstybės narės turėtų suteikti vaikams galių, atsižvelgdamos į jų nuomonę pagal jų amžių ir brandą, ir visų pirma užtikrindamos

⁷⁹ Komisijos pranešimas „Valstybių narių prisitaikymo prie klimato kaitos strategijų ir planų gairės“ (2023/C 264/01) ([OL C 264, 2023 7 27](#)).

⁸⁰ ES oficiali pozicija COP28 derybose, įtraukta į [Tarybos išvadas dėl pasirengimo 28-ajai Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos \(UNFCCC\) šalių konferencijai \(COP28\), Dubajus, 2023 m. spalio 17 d.](#)

⁸¹ UNFCCC, [Pasaulinis prisitaikymo prie klimato kaitos tikslas](#).

⁸² Žr. [Europos klimato paktas. Europos Sąjunga \(europa.eu\)](#).

⁸³ Kaip apibrėžta JT vaiko teisių konvencijoje.

vaikų dalyvavimą rengiant, stebint ir vertinant vaikų apsaugos strategijas, politiką, programas ir paslaugas.

5. Valstybės narės turėtų aktyviai didinti informuotumą apie vaikų teises ir poreikius, galių vaikams suteikimą ir prevencines bei apsaugos priemones. Tokios priemonės turėtų apimti galimybes pranešti apie nesaugias situacijas ir gauti paramą, įskaitant psichologinę pagalbą, ir informaciją apie konkrečią riziką, susijusią su bet kokios formos smurtu prieš vaikus, įskaitant seksualinę prievartą prieš vaikus. Valstybės narės turėtų teikti informaciją visuomenei, įskaitant vaikus, jų tėvus ir globėjus, visus įvairiuose sektoriuose veikiančius suaugusiuosius, bendraujančius su vaikais, ir visus susijusius suinteresuotuosius subjektus.
6. Valstybės narės turėtų skatinti vartoti vaikams suprantamą kalbą, be kita ko, mokykloje, pasitelkiant suinteresuotuosius subjektus, žiniasklaidos kampanijose, įskaitant socialinę žiniasklaidą. Tokia kalba turėtų būti pritaikyta atitinkamų vaikų amžiui, brandai ir poreikiams.

Įtraukių vaiko apsaugos sistemų užtikrinimas

7. Valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių siekdamos užtikrinti, kad su vaikais visada būtų elgiamasi nediskriminuojant ir taip, kad būtų apsaugotas jų orumas. Tokiu elgesiu su jais turėtų būti atsižvelgiama į jų amžių, brandą ir supratimo lygį, taip pat į jų išskirtinę asmenybę, interesus ir bet kokius specialius poreikius, kurių jie gali turėti. Valstybės narės turėtų stengtis užtikrinti, kad visi vaikai su visais savo skirtumais turėtų vienodas teises į apsaugą ir būtų apsaugoti visose teritorijose (miesto, kaimo ir atokiose vietovėse arba atokiausiuose Sąjungos regionuose). Pagal Chartijos 21 straipsnį draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.
8. Valstybės narės turėtų teikti tikslinę paramą konkrečioms vaikų grupėms, pavyzdžiui, vaikams, kuriems reikia pagalbos, kurie patiria konkrečių sunkumų ir kuriems gresia diskriminacija arba kyla konkreti smurto rizika, kad visiems vaikams būtų užtikrinamos prieinamos, kokybiškos, vaiko interesus atitinkančios paslaugos ir priežiūra. Valstybės narės visų pirma turėtų atkreipti dėmesį į rekomendacijas, išdėstytas Europos vaiko garantijų sistemoje, ir atsižvelgiant į jas priimtus nacionalinius veiksmų planus, be kita ko, skirdamos pakankamai išteklių.
9. Valstybės narės raginamos įgyvendinti atitinkamas su vaikais susijusias priemones, be kita ko, kovoti su vaikų diskriminacija ir užtikrinti jų apsaugą priimant nacionalinius veiksmų planus, veiksmus ir strategijas, susijusius su Komisijos lygybės sąjungos strategijomis, ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategija bei Integracijos ir įtraukties veiksmų planu.

Vaikų saugos poreikių tenkinimas fizinėje ir skaitmeninėje aplinkoje

10. Valstybės narės turėtų imtis priemonių siekdamos užtikrinti, kad vaikai būtų saugūs visose fizinėse erdvėse, visų pirma mokyklose, įskaitant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigas, arba popamokinės veiklos, kultūrinės veiklos ir sporto metu, taip pat viešosiose erdvėse.
11. Valstybės narės raginamos didinti informuotumą apie pagrindinių teisių ir privatumo bei asmens duomenų apsaugos svarbą skaitmeninėje erdvėje ir skleisti informaciją

apie nuo smurto skaitmeninėje erdvėje nukentėjusiems vaikams teikiamą paramą. Valstybės narės turėtų imtis priemonių siekdamos užtikrinti, kad vaikai būtų saugūs interneto erdvėse, ir gerinti vaikų skaitmeninį raštingumą ir galimybes saugiai naudoti skaitmenines technologijas, naudodamos jų amžiui, brandai ir poreikiams pritaikytą, suprantamą kalbą, siekdamos užtikrinti, kad vaikai skaitmeninėje aplinkoje galėtų klestėti. Be to, turėtų būti didinamas šeimų ir globėjų informuotumas ir jiems turėtų būti rengiami mokymai, taip pat mokyklose, pradedant nuo ankstyvo amžiaus, pasitelkiant atitinkamus ekspertus, pavyzdžiui, saugesnio interneto centrus.

12. Valstybės narės raginamos toliau koordinuoti veiksmus su Komisija, kad padidintų vaikų apsaugą, skaitmeninį įgalėjimą ir saugumą internete, visų pirma įgyvendinant Europos strategiją dėl vaikams geresnio interneto plius ir užtikrinant veiksmingą Skaitmeninių paslaugų akto vykdymą. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas iniciatyvoms, kuriomis didinamas informuotumas apie naujus vaikų saugumui ir gerovei kylančius iššūkius, susijusius su dirbtiniu intelektu, virtualiaisiais pasauliais, pernelyg dideliu skaitmeninio turinio kiekiu, skaitmeninėmis grėsmėmis (pavyzdžiui, neapykantą kurstančios kalbos, patyčių kibernetinėje erdvėje, priekabiavimo, seksualinės prievartos prieš vaikus, vaikų viliojimo ir smurtinio turinio grėsmėmis) arba agresyvia rinkodara, visų pirma taikant pritaikytosios vaikų apsaugos priemones.

Vaiko neliečiamybės ir psichikos sveikatos apsauga

13. Valstybėms narėms rekomenduojama imtis visų tinkamų teisėkūros, administracinių, socialinių ir švietimo priemonių, kad būtų apsaugota vaikų fizinė ir psichinė neliečiamybė. Šiomis priemonėmis turėtų būti:
  - (a) visapusiškai užtikrinta fizinė ir psichinė vaiko neliečiamybė, vystymasis ir gerovė tiek fizinėje, tiek skaitmeninėje aplinkoje, tinkamai atsižvelgiant į vaiko pažeidžiamumą, galimus specialiuosius poreikius ir diskriminacijos riziką;
  - (b) suteikiama apsauga vaikams nuo netinkamo komercinių interesų, pavyzdžiui, (skaitmeninių) lošimų, agresyvios rinkodaros, alkoholio, tabako ir nesveiko maisto vartojimo, poveikio, užkertant kelią priklausomybės rizikai ir apsaugant vaikus nuo jos.
14. Valstybės narės savo nacionalinėse psichikos sveikatos strategijose turėtų nurodyti vaikus kaip prioritetinę tikslinę grupę, teikdamos visapusišką paramą, įskaitant psichikos sveikatos sutrikimų prevenciją ir psichologinę paramą, kad būtų sukurta aplinka, kurioje vaikai jaustųsi saugūs ir kurioje būtų išklausti jiems susirūpinimą keliantys klausimai.
15. Valstybės narės turėtų didinti informuotumą apie sveikatą, įskaitant psichikos sveikatos problemas ir vaikų skiepijimą. Valstybės narės raginamos sudaryti palankesnes sąlygas įgyvendinti vaikams skirtas prieinamas sveikatingumo ugdymo ir ligų prevencijos programas ir užtikrinti savalaikę ir tinkamą medicininę priežiūrą, psichosocialinę paramą ir pagalbą švietimo srityje vaikams, kuriems diagnozuotas vėžys. Jos taip pat turėtų vaikams užtikrinti veiksmingą galimybę sveikai maitintis ir reguliariai vykdyti fizinę veiklą. Į tokias programas taip pat turėtų būti įtraukti nuo priklausomybės kenčiantys vaikai.
16. Valstybės narės turėtų skirti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių atitinkamai paramai sveikatos srityje teikti, įskaitant galimybę nuo pat pradžių gauti psichologinę

paramą. Tuo tikslu valstybės narės turėtų kuo geriau pasinaudoti turimomis Sąjungos lėšomis.

17. Valstybėms narėms rekomenduojama imtis visų tinkamų teisėkūros, administracinių, socialinių ir švietimo priemonių, kad būtų užkirstas kelias patyčioms ir vaikai būtų apsaugoti nuo patyčių, įskaitant patyčias kibernetinėje erdvėje, įgyvendinant išsamius kovos su patyčiomis planus. Tokiomis priemonėmis, tinkamai atsižvelgiant į vaikų amžių ir pažeidžiamumą, turėtų būti siekiama kovoti su smurtu, išankstiniu nusistatymu ir diskriminacija, taip pat skatinti empatiją ir, užtikrinant apsaugą, teigiamą bei saugią atmosferą mokykloje ir su ja susijusioje veikloje, užsiimant laisvalaikio ir skaitmenine veikla. Rengiant šias priemones turėtų dalyvauti mokytojai ir pedagogai, švietimo institucijos, sveikatos priežiūros (įskaitant psichikos sveikatą) specialistai, mokiniai ir šeimos. Šiomis priemonėmis turėtų būti užtikrinta patyčių prevencija ir ankstyvas jų nustatymas, taip pat nustatytos aukoms, stebėtojams, pavyzdžiui, mokytojams, mokyklų darbuotojams, treneriams, mokiniams, tėvams, taip pat nusikaltėliams skirtos aiškios gairės, mokymai ir praktinės priemonės, susijusios su elgesiu susidūrus su patyčiomis ir su būdais su jomis susidoroti. Tokios priemonės taip pat turėtų apimti informacijos apie tai, kaip pranešti apie patyčias ir kaip įsikišti su jomis susidūrus, kaip prašyti pagalbos ir paramos ir kaip pakeisti piktavališką ir kenksmingą elgesį, teikimą.

Integruotųjų vaiko apsaugos sistemų bendra sistema

Nuoseklios teisinės ir politikos sistemos sukūrimas ir veiksmingas įgyvendinimas

18. Valstybės narės raginamos toliau plėtoti ir stiprinti integruotąsias vaikų apsaugos sistemas, grindžiamas išsamia nacionaline teisine ir politikos sistema, visų pirma:
- (a) parengti nacionalinius kovos su smurtu prieš vaikus ir jų apsaugos užtikrinimo planus;
  - (b) visiems atitinkamiems atitinkamų sektorių, pavyzdžiui, sveikatos, švietimo ir mokymo, socialinės apsaugos, teisingumo, teisėsaugos, migracijos ir prieglobsčio, skaitmeninio, sporto, laisvalaikio, kultūros, žiniasklaidos, finansų, verslo ir aplinkos, subjektams nustatyti pareigas visapusiškai gerbti ir saugoti vaiko teises bei jų laikytis, be kita ko, įgyvendinant prevencijos, pranešimo ir apsaugos priemones ir veiksmingą paramą, kuria atliepiami vaikų poreikiai;
  - (c) visais lygmenimis užtikrinti veiksmingą nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų dėl vaiko apsaugos taikymą ir įgyvendinimą;
  - (d) vertinti naujus teisėkūros ir kitus politikos pasiūlymus, atsižvelgiant į jų poveikį vaiko apsaugai tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu.

Koordinavimo struktūrų ir mechanizmų kūrimas

19. Reaguodamos į vaikų poreikius, valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių, kad sustiprintų visų atitinkamų ministerijų ir sektorių veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą įvairiais kompetencijos lygmenimis vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis ir tarpvalstybiniais atvejais. Toks bendradarbiavimas ir koordinavimas turėtų apimti smurto prieš vaikus prevenciją, vaikų apsaugos užtikrinimą ir didesnę nacionalinių vaikų apsaugos sistemų integravimą.

20. Valstybės narės turėtų skatinti tarpdalykį požiūrį į vaikų apsaugą, įtraukiant visus vaikų apsaugos srities subjektus, įskaitant privačius subjektus, valdžios institucijas, pilietinę visuomenę, šeimas, globėjus ir pačius vaikus, taip pat remiant šeimas kaip pagrindinius globėjus.
21. Valstybės narės visų pirma turėtų paaiškinti viešųjų tarnybų ir vaikų apsaugos srityje dirbančių specialistų vaidmenį ir atsakomybės pasidalijimą, kartu užtikrindamos jų veiklos daugiadalykį koordinavimą ir bendradarbiavimą. Valstybės narės turėtų skatinti tinkamai reguliuojamą ir stebimą privačiojo sektoriaus ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą, visų pirma sertifikuodamos, akredituodamos, registruodamos ir reguliariai tikrindamos įstaigas, institucijas ir specialistus, teikiančius priežiūrą ir paslaugas vaikams.
22. Valstybės narės taip pat raginamos įsteigti arba paskirti įstaigą, kuriai būtų pavesta vykdyti tas bendradarbiavimo ir koordinavimo pareigas, tinkamai atsižvelgiant į esamas nacionalines ir regionines struktūras ir mechanizmus.

Koordinavimo su regioniniais ir vietos subjektais skatinimas

23. Atsižvelgiant į svarbų regionų ir vietos valdžios institucijų vaidmenį apsaugant vaikus nuo smurto, visos šioje rekomendacijoje valstybėms narėms skirtos rekomendacijos turėtų būti suprantamos kaip apimančios regionų ir vietos valdžios institucijas, kai klausimas priklauso jų atitinkamai kompetencijai.
24. Turėtų būti užtikrintas veiksmingas nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų veiklos koordinavimas, be kita ko, keičiantis patirtimi ir gerąja praktika.
25. Kai aktualu, nacionalinės ir regioninės valdžios institucijos turėtų teikti tinkamą paramą vietos vaiko apsaugos programoms, visų pirma finansavimo, mokymo, tinkamų ir prieinamų patalpų, vaiko apsaugos priemonių ir protokolų, informuotumo didinimo ir integruotos paramos bei stebėsenos srityse, įtraukiant visus atitinkamus vietos sektorius, suinteresuotuosius subjektus ir pačius vaikus, taip pat remiant vaiko aplinkoje ir bendruomenėje esančias intervencines priemones.

Žmogiškųjų ir finansinių išteklių stiprinimas

26. Valstybės narės turėtų skirti specialų finansavimą siekdamos užtikrinti, kad vaikų apsaugos tarnyboms skiriami žmogiškieji ir finansiniai ištekliai būtų pakankami siekiant užtikrinti veiksmingą integruotąją vaiko apsaugos sistemą nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis ir visuose sektoriuose. Užtikrindamos tokį išteklių skyrimą, valstybės narės turėtų naudoti sistemingas stebėsenos priemones sąnaudoms apskaičiuoti ir į vaikus orientuotam biudžetui sudaryti, be kita ko, kuo geriau išnaudodamos gaunamas Sąjungos lėšas.
27. Valstybės narės turėtų užtikrinti tinkamą išteklių paskirstymą ir sąlygas, kuriomis būtų užtikrintas darbo patrauklumas, visų pirma planuodamos darbo jėgą, plėtodamos ir teikdamos paramą, įskaitant su psichikos sveikata susijusią paramą su vaikais dirbantiems specialistams.
28. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi su vaikais bendraujantys specialistai ir suaugusieji puoselėtų vaiko teisių kultūrą, taip pat jų atsakomybę. Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę sistemingai rengti profesinius protokolus ir standartus, susijusius su vaiko apsaugos procedūromis ir vaiko apsaugos priemonėmis, siekiant

užtikrinti, kad visos organizacijos, dirbančios vaikų naudai ir su vaikais, turėtų tvirtą vaiko apsaugos politiką ir pranešimo apie smurto atvejus mechanizmus.

29. Valstybės narės turėtų skatinti vaiko apsaugos specialistams ir suaugusiesiems, bendraujantiems su vaikais, skirtų kokybės sistemų taikymą, siekdamas užtikrinti, kad specialistai ir kiti asmenys, praktiškai dirbantys vaikų naudai ir su vaikais, būtų visais lygmenimis tikrinami ir įdarbinami atlikus patikrinimą.
30. Valstybės narės turėtų teikti vaiko apsaugos specialistams specialų daugiadalykį ir įtraukties principu grindžiamą švietimą, mokymą ir gaires dėl konkrečių kompetencijų, susijusių su vaikų teisėmis ir vaiko apsaugos standartais. Tai turėtų apimti švietimą, mokymą ir gaires dėl smurto prevencijos, ankstyvų smurto prieš vaikus požymių nustatymo ir veiksmingo reagavimo į juos, vaikų psichologijos ir bendravimo naudojant pagal amžių tinkamą kalbą, ypatingą dėmesį skiriant vaikų pažeidžiamumui. Taip pat turėtų būti rengiami mokymai apie koordinavimo ir bendradarbiavimo protokolus, susijusius su vaiko apsauga, įskaitant procedūras ir specialistų bei valdžios institucijų vaidmenų ir pareigų nurodymą. Valstybės narės raginamos naudoti pagal esamas Sąjungos programas kvalifikacijai kelti ir perkvalifikuoti skirtą finansavimą ir nuolat ugdyti vaiko apsaugos specialistų profesines kompetencijas.

Išsamesnių duomenų rinkimas, stebėsenos ir vertinimo sistemų stiprinimas

31. Valstybės narės turėtų parengti konkrečius duomenų valdymo metodus, kad sustiprintų savo vaiko apsaugos sistemų stebėsenos ir vertinimo sistemas.
32. Valstybės narės turėtų organizuoti atitinkamų oficialių suskirstytų statistinių duomenų ir kitų duomenų (gautų iš administracinių šaltinių, taip pat vykdant apklausas ir kitų rūšių kokybinius ir kiekybinius tyrimus), susijusių su smurtu prieš vaikus ir vaiko apsauga, rinkimą, visapusiškai laikydamosi asmens duomenų apsaugos teisės aktų. Valstybės narės taip pat turėtų dėti konkrečias pastangas, kad toliau plėtotų tendencijų analizę reguliariai rinkdamos duomenis, kad būtų galima laiku atlikti lyginamąją smurto prieš vaikus ir vaiko apsaugos sistemų veiksmingumo analizę ir sustiprinti duomenų apie Sąjungoje dingstančius vaikus rinkimą.
33. Valstybės narės taip pat raginamos pagal nacionalines ir regionines kompetencijas sukurti stebėsenos ir vertinimo sistemas, įskaitant vaiko teisių ir gerovės rodiklius. Tokia stebėsenos ir vertinimo turėtų būti užtikrinama, kad vaiko apsaugos sistemos būtų nepriklausomai stebimos. Tai visų pirma būtų užtikrinta, jei stebėseną atliktų tinkamus išteklius turinti nepriklausoma nacionalinė vaiko teisių institucija arba vaiko reikalų ombudsmenas.
34. Valstybės narės turėtų vykdyti mokslinius tyrimus smurto prieš vaikus ir integruotųjų vaiko apsaugos sistemų srityje. Kad turimi duomenys būtų konkrečiau susiję su vaikais, atliekant mokslinius tyrimus taip pat turėtų būti siekiama tiesioginio vaikų dalyvavimo, taikant būtinas procedūrines apsaugos priemones ir duomenų apsaugos priemones, taip pat naudojant tinkamą ir prieinamą vaiko interesus atitinkančią informaciją, metodus ir priemones. Jais turėtų būti atsižvelgiama į vaikų vystymosi etapą ir jų kultūrinę bei kalbinę įvairovę ir jie taip pat turėtų būti prieinami vaikams su negalia, įvairaus amžiaus ir kilmės vaikams. Mokslinių tyrimų išvados turėtų būti analizuojamos pirmiausia atsižvelgiant į vaiką, rezultatai aiškinami pirmenybę teikiant vaikų nuomonėms ir patirčiai, užtikrinant, kad vaikų nuomonės ir jų poreikiai būtų išgirsti ir kad vykdant mokslinių tyrimų procesą ir aiškinant jo rezultatus jie užimtų labai svarbią vietą.

Visapusiškų ir koordinuotų paslaugų tęstinumas siekiant atsižvelgti į vaikų poreikius

Visų formų smurto prieš vaikus aktyvios ir sisteminės prevencijos poreikis

35. Siekdamas užkirsti kelią smurtui prieš vaikus, valstybės narės turėtų numatyti pakankamas prevencines ir ankstyvo nustatymo, ankstyvo perspėjimo ir ankstyvos paramos priemones, kurios būtų jų integruotųjų vaiko apsaugos sistemų dalis.
36. Valstybės narės raginamos skatinti saugią ir įtraukią aplinką švietimo, įskaitant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, ir mokymo srityje, taip pat kovojant su diskriminacija ir imantis priemonių dėl konkretaus pažeidžiamumo. Valstybės narės, be kita ko, turėtų didinti vaikų informuotumą apie jų teises ir jiems skirtas paramos paslaugas, mokyti specialistus apie ankstyvus smurto požymius ir protokolus, stebėti ir remti vaikų ir mokytojų psichikos sveikatą ir gerovę, užtikrinti, kad būtų įdiegtos atitinkamos vaiko apsaugos priemonės ir protokolai, ir koordinuoti švietimo ir kitų sektorių pastangas siekiant teikti visapusišką paramą šeimoms ir vaikams, nukentėjusiems nuo su mokykla nesusijusių aplinkybių.
37. Valstybėms narėms rekomenduojama uždrausti fizinės bausmės vaikams bet kurioje aplinkoje ir stiprinti integruotas paramos vaikams ir jų šeimoms paslaugas. Valstybės narės turėtų suteikti šeimoms būtiną socialinę apsaugą ir paramą, kad būtų užtikrintas vaikų vystymasis ir gerovė, be kita ko, veiksmingai užkertant kelią tokioms baudoms, užtikrinant ankstyvą intervenciją. Valstybės narės, atsižvelgdamos į vaiko interesus, taip pat turėtų teikti paramą vaikų auklėjimo klausimais ir paramą šeimoms, sudarydamos būtinas sąlygas, kad būtų užkirstas kelias šeimos atskirumui.

Pranešimo apie smurto prieš vaikus atvejus ir jų nukreipimo užtikrinimas

38. Valstybės narės turėtų įdiegti saugius, konfidencialius, vaiko interesus atitinkančius ir plačiai viešinamus skundų teikimo ir pranešimo mechanizmus, kuriuos taikant būtų gerbiamos vaiko teisės, visų pirma teisė į privatumą, įskaitant visą parą kasdien veikiančias pagalbos linijas, karštąsias linijas ir internetines paslaugas. Tokie mechanizmai turėtų būti prieinami, juos taikant turėtų būti naudojama pagal amžių tinkama kalba ir jie turėtų būti pritaikyti konkrečioms vaikų poreikiams. Valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių, kad užtikrintų, kad vaikai būtų gerai informuoti apie savo teises naudotis šiais pranešimo mechanizmais.
39. Valstybėms narėms rekomenduojama aiškiai apibrėžti pranešimo apie smurto prieš vaikus atvejus taisykles. Jeigu smurto atvejis yra susijęs su tėvų pareigų turėtoju arba gali kilti bet koks kitas nukentėjusio vaiko ir tėvų pareigų turėtojo interesų konfliktas, valstybės narės turėtų atsižvelgti į vaiko interesus ir užtikrinti, kad bet kokie veiksmai, dėl kurių reikalingas sutikimas, nebūtų priklausomi nuo tėvų pareigų turėtojo sutikimo.
40. Turėtų būti reikalaujama, kad specialistai, visų pirma specialistai, palaikantys glaudžius ryšius su vaikais ir veikiantys vaiko apsaugos, švietimo, vaikų priežiūros ir sveikatos priežiūros sektoriuose, praneštų kompetentingoms institucijoms, jei jie turi pagrįstą priežasčių manyti, kad pagal Sąjungos ir nacionalinės teisės aktus buvo padaryta arba gali būti padaryta nusikalstama veika, už kurią baudžiama.
41. Skundų teikimo mechanizmai turėtų būti prieinami visiems vaikams, jų tėvų pareigų turėtojams ar kitiems jų interesams atstovaujantiems atitinkamiems suaugusiems ir tretiesiems asmenims, kad jie galėtų pranešti apie smurtą prieš vaikus.

42. Valstybės narės turėtų sukurti išsamius daugiadalykius skundų dėl smurto prieš vaikus atvejų nukreipimo mechanizmus, apimančius visus atitinkamus sektorius, įskaitant sveikatos (taip pat psichikos sveikatos), socialinės apsaugos, švietimo, teisingumo ir teisėsaugos sektorius.
43. Šiems skundų teikimo, pranešimo ir nukreipimo mechanizmams turėtų būti skiriama pakankamai išteklių ir jie turėtų būti tinkamai koordinuojami integruotojoje vaiko apsaugos sistemoje, kad būtų išvengta nepagrįsto delsimo teikiant paramą.

Užtikrinti, kad būtų nuolat teikiamos daugiasektorinės paramos paslaugos smurto prieš vaikus atvejais

44. Valstybės narės turėtų užtikrinti integruotą atvejų valdymą, taikydamos pagal amžių tinkamą ir holistinę paramą, pavyzdžiui, medicininę priežiūrą, emocinę, psichologinę ir švietimo paramą ir bet kokią kitą tinkamą paramą, kurios reikia atsižvelgiant į individualias vaiko aplinkybes. Valstybės narės turėtų numatyti, kad būtų paskirtas tinkamas su vaiku bendraujantis suaugusysis, kuris palaikytų ryšius su kompetentingų institucijų kontaktiniais asmenimis.
45. Valstybės narės turėtų užtikrinti tinkamą koordinavimą su socialinėmis tarnybomis, kad būtų teikiama pagalba ir parama nukentėjusiems vaikams, jų šeimos nariams ir kitiems globėjams, kai tik kompetentingos institucijos pagrįstai nustato smurto požymių. Taip pat turėtų būti sukurtos specialios paramos ir ankstyvosios intervencijos programos vaikams, kurie įvykdė nusikalstamas veikas arba kuriems kyla rizika jas įvykdyti dėl prižasčių, aiškiai susijusių su jų šeima ar gyvenamąja padėtimi.

Deinstitucionalizavimas ir perėjimas prie kokybiškos šeimos ir bendruomeninės globos bei paslaugų, tinkamai atsižvelgiant į vaiko interesus

46. Valstybės narės turėtų imtis visų priemonių siekdamas užtikrinti, kad patikint vaiką alternatyviai globai, pirmenybė turėtų būti teikiama šeimos ir bendruomeninės globai, visų pirma vadovaujantis vaiko interesais ir tinkamai atsižvelgiant į bendrą vaiko situaciją bei individualius jo poreikius ir pageidavimus. Vaikams alternatyvi globa niekada neturėtų būti skiriama tik dėl skurdo.
47. Valstybės narės turėtų investuoti į kokybiškas nesuteikiant gyvenamosios vietos teikiamas bendruomene grindžiamas globos ar globos šeimoje paslaugas, įskaitant prieinamą būstą, siekdamas kuo ankstesniu etapu remti vaikus su negalia ir jų šeimas, kad būtų užkirstas kelias vaikų su negalia apgyvendinimui įstaigose ir būtų remiama jų visapusiška įtrauktis ir dalyvavimas bendruomenėje.
48. Valstybės narės turėtų skatinti nacionalines strategijas ir programas, kuriomis siekiama paspartinti deinstitucionalizavimą ir perėjimą prie kokybiškų šeimos ir bendruomeninės globos paslaugų, skirtų tėvų priežiūros neturintiems vaikams ir vaikams su negalia, atsižvelgiant į vaikų interesus. Valstybės narės turėtų priimti ir taikyti gerąją vaikų su negalia deinstitucionalizavimo praktiką, kad būtų sustiprintas perėjimas nuo institucinės globos prie paramos teikimo bendruomenėje paslaugų.
49. Kad, atsižvelgiant į vaiko interesus, būtų užtikrinamas perėjimas prie deinstitucionalizavimo, valstybės narės raginamos spręsti globėjų šeimų trūkumo problemą, visų pirma kalbant apie vaikus, esančius nesaugioje padėtyje arba turinčius sudėtingų poreikių, arba siekiant neatskirti brolių ir seserų. Visų pirma reikėtų skirti tinkamų išteklių siekiant užtikrinti atitinkamas bendruomeninės ar

šeimos globos rėmimo paslaugas. Taip pat turėtų būti užtikrintas atitinkamas tikrinimas ir stebėseną ir turėtų būti dedamos visos pastangos, kad vaikai, kurie negyvena su savo kilmės šeima, nebūtų apgyvendinami vis kitoje naujoje šeimoje. Reikėtų atsižvelgti į geriausią pereinamojo laikotarpio ir reintegracijos į kilmės šeimą praktiką. Reikėtų stengtis, kad vaikai, kurie negauna globos iš šeimos, nebūtų įkurdinami netinkamose vietose (pvz., viešbučiuose ar ligoninių palatose), išskyrus atvejus, kai tai skubiai reikalinga kuo trumpesniu pereinamuoju laikotarpiu, taikant atitinkamas apsaugos priemones.

50. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti visapusiškas paramos ir pasirengimo programas, kurias įgyvendinant vaikams ir jauniems suaugusiesiems, įskaitant vaikus ir jaunus suaugusiuosius su negalia bei nelydimus vaikus migrantus, būtų padedama pereiti nuo alternatyvios globos ar vaikų teisingumo sistemos, ar kitų uždarų ar pusiau uždarų įstaigų prie savarankiško gyvenimo ir visiško įsitraukimo į bendruomenę. Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad nacionalinės vaikų apsaugos sistemos parengtų konkrečius planus, kaip užkirsti kelią prekybai žmonėmis, įskaitant vaikus gyvenamosiose ar uždarojo tipo institucijose.

Vis labiau vaiko interesus atitinkantis teisingumas

51. Valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių, kad pašalintų trūkumus, susijusius su jų nacionalinės teisingumo sistemos gebėjimu patenkinti vaikų poreikius ir sudaryti jiems palankesnes sąlygas veiksmingai naudotis savo teisėmis. Visų pirma valstybės narės, laikydamosi pagal nacionalinę ir Sąjungos teisę taikytinų taisyklių, turėtų stengtis užtikrinti, kad:
- (a) teismo procesai, kuriuose dalyvauja vaikai, būtų pritaikyti taip, kad būtų atsižvelgta į jų amžių, poreikius ir pažeidžiamumą;
  - (b) atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes, prieš teismo procesą, jo metu ir jam pasibaigus, prireikus vaikai būtų individualiai vertinami ir jiems teikiama individuali parama, atsižvelgiant į jų konkrečius poreikius, susijusius su jų amžiumi, branda ir požiūriu;
  - (c) baudžiamojo proceso metu duodami parodymus arba dalyvaudami renkant įrodymus vaikai, atsižvelgiant į jų ypatingą pažeidžiamumą ir įvertinus jų poreikius, galėtų pasinaudoti specialiomis apsaugos priemonėmis, įskaitant ryšių technologijų ir kitas technines priemones;
  - (d) vaikai jiems lengvai suprantama kalba, atsižvelgiant į bet kokius specialiuosius poreikius, gautų informaciją apie teisę kreiptis į teismą, su jais susijusių teismo procesų vykdymo bendruosius aspektus ir jų teises tokiuose procesuose;
  - (e) vaikai būtų išklaustyti teismo procese visais su jais susijusiais klausimais, suteikiant jiems realią ir veiksmingą galimybę tiesiogiai arba per atstovą pareikšti savo nuomonę; būtų atsižvelgta į jų nuomonę su jais susijusiais klausimais, atsižvelgiant į jų amžių ir brandą bei užkertant kelią antrinei viktimizacijai dėl dalyvavimo keliuose teismo posėdžiuose ir tyrimuose;
  - (f) vaikai turėtų galimybę gauti teisinę pagalbą, kuri reiškia nemokamą ir veiksmingą teisinę pagalbą, t. y. teisinės konsultacijas ir teisinį atstovavimą, visais teismo proceso etapais;
  - (g) vaikai galėtų naudotis nemokamomis vertimo žodžiu ir raštu paslaugomis visais teismo proceso etapais;

- (h) tarpvalstybiniais atvejais vaikai galėtų naudotis vaizdo konferencijų ar kitomis nuotolinio ryšio technologijomis, kad galėtų dalyvauti teismo procese ir renkant įrodymus;
  - (i) vaikus teismo proceso metu lydėtų tėvų pareigų turėtojas arba kitas tinkamas suaugęs asmuo;
  - (j) būtų apsaugotas teismo procese dalyvaujančių vaikų privatumas ir asmens duomenys;
  - (k) vaikų, ypač migrantų vaikų, laisvės atėmimas visada būtų naudojamas kaip kraštutinė priemonė, taikoma kuo trumpesnį laikotarpį ir grindžiama individualiu vaiko vertinimu, jei yra tinkamų alternatyvių priemonių;
  - (l) būtų skatinama recidyvizmo prevencija kuriant tinkamas prevencijos ir reabilitacijos programas asmenims, nuteistiems už nusikaltimą, kuris laikomas smurtu prieš vaikus;
  - (m) būtų prieinamos teismo procesui alternatyvios priemonės, pavyzdžiui, atkuriamojo teisingumo paslaugos, tarpininkavimas, nukreipimas (nuo baudžiamojo persekiojimo) ir alternatyvus ginčų sprendimas, visais atvejais, kai tai gali būti naudinga vaiko interesams, tačiau tokiomis alternatyvomis neužkertant kelio vaikui naudotis teise kreiptis į teismą.
52. Valstybės narės turėtų sukurti bendrą specialistų, dirbančių su vaikais arba jų naudai teismo procesuose ar taikant intervencines priemones, kuriose dalyvauja vaikai arba kuriomis jiems daromas poveikis, bendradarbiavimo ir koordinavimo sistemą.
53. Valstybės narės turėtų skirti specialų finansavimą tiksliniam tarpžinybiniam bendradarbiavimui ir koordinavimui, kad būtų remiami su teisingumo sistema susiduriantys vaikai, visų pirma nusikaltimų aukos, be kita ko, sukuriant vaikų namus pagal vaikų namų (*Barnahus*) modelį arba bet kurią kitą lygiavertį vaiko teisėms palankų modelį. Valstybės narės turėtų kuo geriau pasinaudoti Sąjungos lygmeniu gaunamomis lėšomis ir technine parama.
54. Valstybės narės turėtų stiprinti bendradarbiavimą tarpvalstybinio pobūdžio vaikų apsaugos bylose, be kita ko, padedant atitinkamų valstybių narių centrinėms institucijoms, paskirtoms pagal Tarybos reglamentą (ES) 2019/1111⁸⁴, pavyzdžiui, stiprinant prevencijos pastangas, valstybėms narėms dalijantis gerąja praktika, visų pirma įgyvendinant Europos teisminę tinklą civilinių ir komercinių bylų atveju, taip pat palengvinant ir stiprinant tarpvalstybinį vaikų remiančių subjektų bendradarbiavimą.

Specialios apsaugos priemonės vaikams migrantams

55. Įgyvendindamos naują Migracijos ir prieglobsčio paktą ir susijusias savo priėmimo sistemų reformas, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad vaiko apsauga būtų labai svarbi ir kad visada būtų atsižvelgiama į vaiko interesus. Tai apima aiškias ir ankstyvame etape taikytinas individualių interesų vertinimo procedūras ir užtikrinimą, kad visi atitinkami procesai ir priėmimo sistemos pirmiausia būtų pritaikyti atsižvelgiant į vaiko amžių, poreikius ir pažeidžiamumą pagal Sąjungos ir

---

⁸⁴ 2019 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo ([OL L 178, 2019 7 2](#)).

tarptautinę teisę. Integruotosios bylų valdymo sistemos turėtų apimti ir kuo labiau padidinti būtiną valstybės subjektų ir institucijų, įskaitant nacionalines vaikų apsaugos tarnybas, taip pat pilietinę visuomenę, ir tarptautinių organizacijų sinergiją pastangų ir informacijos srityse, skatinant jų dalyvavimą operatyvinės paramos ir stebėsenos procesuose, ypač pasienyje. Reikėtų dėti ypatingas pastangas siekiant užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis specialiomis paslaugomis ir organizacijų parama atokiose vietovėse.

56. Valstybės narės turėtų dėti ypatingas pastangas, kad būtų išplėstos ir sustiprintos nelydimų vaikų globos sistemos, nes tai yra viena esminių jiems skirtų integruotųjų apsaugos sistemų dalių, be kita ko, užtikrinamos greitą tinkamų teisėtų globėjų ar atstovų paskyrimą ir dalyvaudamos Europos globos tinklo veikloje, nustatydamos geriausią praktiką ir dalydamosi patirtimi. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti veiksmingą paramą visiems nelydimiems vaikams pereinant į suaugusiųjų gyvenimą.
57. Valstybės narės raginamos kurti nacionalines integruotąsias vaikų apsaugos sistemas, parengtas atsižvelgti į vaikų migrantų padėties įvairovę (nelydimi vaikai, prekybos žmonėmis aukos, vaikai, prašantys tarptautinės apsaugos arba atvykstantys tam, kad būtų su savo šeima, ir vaikai, kurie integruojasi į vietos bendruomenę ir naudojami bendrosiomis paslaugomis). Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad vaikų apsaugos sistemoms būtų suteikta pakankamai išteklių, o jų darbuotojai būtų tinkamai parengti reaguoti į konkrečias problemas, su kuriomis susiduria šie vaikai, ir kad organizacijos, tiesiogiai bendraujančios su vaikais, taikytų vaikų apsaugos vidaus politiką. Su vaikais bendraujantys asmenys visų pirma turėtų būti informuojami ir mokomi tarpkultūrinio bendravimo ir psichikos sveikatos klausimais. Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad visiems vaikams būtų teikiama atitinkama informacija apie jų teises ir procedūras vaikui tinkamu būdu, atsižvelgiant į amžių ir aplinkybes.
58. Valstybės narės turėtų didinti vaikų migrantų ir migrantų kilmės vaikų dalyvavimą švietimo, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose, kartu užtikrinamos, kad tokios programos būtų pritaikytos kultūriškai ir kalbiškai skirtingiems vaikams. Taip pat reikėtų skatinti taikyti papildomas priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad perkeltieji vaikai palaikytų ryšius su kilmės šalimi.

Vaikų apsauga – visuotinis Sąjungos prioritetasis

Integruoto požiūrio į vaikų apsaugą stiprinimas išorės veiksmų srityje

59. Valstybės narės vykdydamos savo išorės veiksmus, įskaitant užsienio diplomatiją, vystomąjį bendradarbiavimą ir humanitarinius veiksmus, turėtų gerbti vaiko teises, kaip nustatyta tarptautinėse žmogaus teisių ir humanitarinės teisės priemonėse, ypatingą dėmesį skirdamos teisei gyventi be smurto ir teisei į apsaugą.
60. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jų išorės veiksmais būtų prisidedama prie kovos su visų formų smurtu prieš vaikus, pavyzdžiui, smurtu artimoje aplinkoje, prekyba žmonėmis, seksualine prievarta, smurtu dėl lyties, įskaitant moterų lyties organų žalojimą ir vaikų santuokas, taip pat visų formų patyčiomis ir fizinėmis bausmėmis. Valstybės narės raginamos savo išorės paramos veiksmuose laikytis integruoto požiūrio į vaikų apsaugą, įskaitant socialinę apsaugą.
61. Valstybės narės turėtų sušvelninti tiesioginį ir ilgalaikį ginkluoto konflikto poveikį vaikams, konfliktų zonose teikti pirmenybę vaikų apsaugai, užkirsti kelią šešių rūšių

sunkiems pažeidimams prieš juos ir į juos reaguoti, skatinti visas konflikto šalis laikytis tarptautinės žmogaus teisių ir humanitarinės teisės, padėti reabilituoti ir reintegruoti vaikus, kurie anksčiau buvo susiję su ginkluotosiomis pajėgomis ir ginkluotomis grupuotėmis, ir sudaryti palankesnes sąlygas juos grąžinti ir repatriuoti⁸⁵.

62. Valstybės narės turėtų stiprinti savo atsaką į konkrečius nuo ginkluotų konfliktų nukentėjusių vaikų poreikius ir jų pažeidžiamumą ir remti pagal amžių ir lyčių aspektą orientuotas bendruomenines integruotąsias socialinės apsaugos sistemas nuo konfliktų nukentėjusiose šalyse, siekdamas padėti užkirsti kelią vaikų teisių pažeidimams, juos sušvelninti, padėti nuo jų atsigauti ir į juos reaguoti.
63. Valstybės narės turėtų remti veiksmingas priemones, kuriomis užtikrinama atskaitomybė už sunkius vaikų teisių pažeidimus ginkluotuose konfliktuose.

Panaikinti vaikų darbą

64. Valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų, kad būtų visiškai panaikintas vaikų darbas, visų pirma užkirsdomas kelią vaikų darbo naudojimui Sąjungoje ir už jos ribų veikiančių įmonių tiekimo grandinėse. Valstybės narės taip pat raginamos užkirsti kelią vaikų darbui ir šalinti pagrindines jo priežastis, be kita ko, taikant integruotą požiūrį į vaikų ir šeimų socialinę apsaugą vykdant išorės paramos veiksmus.
65. Valstybės narės turėtų remti tarptautinio bendradarbiavimo pastangas ne tik priimdamos visiško vaikų darbo netoleravimo politiką, bet ir užtikrindamos, kad suaugusiųjų ir jaunimo, sulaukusio minimalaus įdarbinimo amžiaus, atveju deramas darbas taptų tikrove, siekdamas užtikrinti visuotines galimybes naudotis socialine apsauga, taip remdamos pagrindinės teises darbe ir skatindamos socialinį dialogą.

Vaikų apsauga nuo klimato kaitos ir pavojų aplinkai poveikio jų teisėms

66. Valstybės narės raginamos įtraukti vaikus ir suteikti galių pilietinei visuomenei, įskaitant vaikų teisių organizacijas, priimant su klimato kaita susijusius sprendimus. Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad vaikai galėtų laisvai reikšti savo nuomonę ir kad į tokią nuomonę būtų atsižvelgta rengiant ir įgyvendinant susijusias priemones, visų pirma susijusias su prisitaikymo prie klimato kaitos procesais.
67. Valstybėms narėms rekomenduojama užkirsti kelią pavojų aplinkai poveikiui ir jo žalai vaikų teisėms ir jį ištaisyti, taip pat į savo prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo planus įtraukti vaikų apsaugos ir vaiko interesus atitinkantį požiūrį. Reikėtų nustatyti konkrečius vaikams skirtus sprendimus, kad būtų sumažintas tiek trumpalaikis, tiek ilgalaikis klimato kaitos poveikis vaikų teisėms, be kita ko, laikantis vaiko teisėmis grindžiamo požiūrio į klimato kaitos sukeltą migraciją ir perkėlimą.

Esamų Sąjungos paramos veiksnių teikiamų galimybių išnaudojimas

68. Valstybės narės turėtų pasitelkti vaiko apsaugos sistemose dalyvaujančius suinteresuotuosius subjektus ir specialistus ir juos skatinti naudotis įvairiomis Sąjungos lygmeniu turimomis priemonėmis, pavyzdžiui, mokymu ir informuotumo didinimo veikla teisės akty, politikos ir komunikacijos srityje, keitimusi geriausias

⁸⁵ Atsižvelgiant į [ES gaires dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų](#).

praktikos pavyzdžiais, apžvalgų rengimu ir pažangos ataskaitų teikimu, taip pat finansine ir technine parama, kad būtų toliau plėtojamos ir stiprinamos jų vaiko apsaugos sistemos ir užtikrinama, kad jos veiktų integruotai, atsižvelgiant į vaiko interesus.

69. Valstybės narės raginamos programuojant ir įgyvendinant Sąjungos fondus užtikrinti koordinuotą nacionalinį, makroregioninį, regioninį ir vietos lygmens požiūrį, įtraukti vietos ir regionines institucijas, pilietinės visuomenės organizacijas, įskaitant su vaikais ir jų naudai dirbančias organizacijas, taip pat socialinius ir ekonominius partnerius, rengiant, peržiūrint, įgyvendinant ir stebint ES fondų lėšomis finansuotinas programas.
70. Valstybės narės raginamos naudoti ir populiarinti ES vaikų dalyvavimo platformą, specialiai sukurtą siekiant stiprinti vaikų nuomonę ir sujungti esamus vaikų dalyvavimo mechanizmus Sąjungos lygmeniu.
71. Valstybės narės raginamos aktyviai dalytis gerąja praktika ir surinktais įrodymais, susijusiais su vaiko apsaugos paslaugų integravimo modeliais, ir prisidėti prie ES vaiko teisių tinklo veiklos. Toks indėlis turėtų palengvinti valstybių narių dialogą ir tarpusavio mokymąsi.
72. Valstybės narės turėtų remti tokių priemonių, kaip savikontrolės priemonės, naudojimą, kad įvertintų savo vaiko apsaugos stebėsenos ir vertinimo sistemų ir esamų duomenų sistemų kokybę, ir prireikus remti veiksmų planų rengimą ir įgyvendinimą, kad būtų pagerintas jų duomenų, susijusių su vaiko apsauga, prieinamumas, kokybė ir palyginamumas.
73. Valstybių narių prašoma kuo geriau pasinaudoti atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant tarptautinius partnerius, pavyzdžiui, Europos Tarybą, Tarptautinę darbo organizaciją ir Jungtines Tautas, ir pilietinės visuomenės jau vykdomu bendradarbiavimu ir koordinavimu Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu bei vietos lygmenimis.
74. Valstybės narės raginamos kuo geriau pasinaudoti Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros teikiama parama įgyvendinant šią rekomendaciją, taip pat kitose atitinkamose ES vaiko teisių strategijos srityse, visų pirma technine pagalba ir metodine parama, pavyzdžiui, rengiant ir įgyvendinant duomenų rinkimo veiklą.

Priimta Strasbūre 2024 04 23

*Komisijos vardu
Dubravka ŠUICA
Pirmininko pavaduotoja*

